

Адвентизм має потужний богословський фундамент, і ми повинні гідно представити його для людей науки

Розповідає Богдан Коваль, магістр теології, викладач Українського адвентистського теологічного інституту.

Про людину, яка періодично з'являється в публічному просторі, такі речі завжди дізнатись цікаво. Коротко про себе: народився і провів щасливе дитинство в місті Суми. Навернувся до Господа у старших класах школи, прийняв хрещення 2002 року після євангельської програми Олександра Антонюка. Разом зі мною членом місцевої громади стали моя мати. Пізнання Христа стало для мене важливим кроком, який змінив напрям мого життя. Після школи я подавав документи для вступу у місцеві ВНЗи на спеціальності «Електронні системи» (чесно кажучи, з технікою дружу мало, просто напрям вважався престижним) та «Журналістика» (а це вже мені подобалося, писати віршовані, прозові твори в школі вмів і любив), але після серйозної розмови з пастором вирішив студіювати богослов'я. Так-так, зразу після школи. Також до цього спонукало служіння у громаді: буквально через рік після хрещення мені вже дозволяли проводити уроки суботньої школи та виголошувати з кафедри короткі проповіді. Тато, який не ходив у церкву, був проти мого покликання. Хоча я поважав думку батька, але побачив своє майбутнє саме в служінні Христу. І до сьогодні не розчарувався.

Що пов'язує вас з церквою?

З церквою мене пов'язує глибока любов і пошана до неї. Я в адвентизмі вже 17 років. Чесно, до цього інтерв'ю ніколи не рахував мій «церковний стаж»: мені неважлива кількість років,

мені набагато важливіші віхи духовних перемін. В цій церкві відбулося становлення мого світогляду, я пізнав і полюбив Христа, я знайшов своє життєве покликання. Зараз я звершую пасторське служіння, і розумію, що для чого Христос об'єднав своїх послідовників у церкву, а не залишив кожного «тренувати особисту духовність». Люди, об'єднані в церкву, допомагають вирости духовно – як ті, які приязно діляться своїм досвідом, так і ті, які, здається, «створюють проблеми». «Як гострить залізо залізо, так гострить людина лице свого друга» – це, здається, ще премудрий Соломон писав.

Яким видом діяльності займаєтесь?

Коли суміщаєш декілька видів служіння, навіть таке просте питання може застати зненацька. Я пастор. Нині це моє основне служіння і моє покликання. Я дякую Господу також за можливість викладати в УАТІ, де можу реалізувати свій талент як вчителя і дослідника. Ну і, звичайно, був ще період в моєму житті, коли ми з Віталієм Неробою займалися проектом “Дорогами християнства” на телеканалі “Надія”. Там я міг застосувати для написання сценаріїв своє захоплення історією та навички журналіста. Нині, на жаль, цей телевізійний проект згорнуто.

Наскільки відомо ви займаєтесь науковою діяльністю? В якій сфері?

Так, проект “Дорогами християнства” кристалізував мій інтерес до історії християнства загалом, і в Україні зокрема. Ще з самого початку мого перебування в церкві мене захоплювали пророчі панорами біблійних книг Даниїла та Об'явлення. Але разом з тим, признаюсь, мене, як любителя історії, завжди змушувала ніяковіти «європоцентричність» наших традиційних тлумачень. Ми звертаємо надмірну увагу на розділену варварами Західну Римську імперію, але випускаємо з поля зору східний уламок, Візантію, могутня цивілізація якої ще тисячу років поспіль впливала на долі народів. Ми мало уваги приділяємо близько- та далекосхідним країнам, де в унікальних умовах зберігалася біблійна традиція християнства. Тому бачу своє

покликання як науковця, історика і теолога, в тому, щоб вписати ці пласти історії в пророчу панораму. Вузька сфера моїх інтересів – історія Візантії та народів, чия духовність формувалась під впливом цієї цивілізації, зокрема слов'янських.

Чому ви вибрали саме цю сферу?

Це цікаво. Іноді дослідницький інтерес може і не переслідувати прямо якісь конкретні практичні задачі. Мені цікаво розібратися в світоглядних основах культури, в якій я живу.

З чим пов'язана ваша викладацька діяльність? Що ви викладаєте? І чому ви вирішили викладати саме ці предмети?

В УАТІ я викладаю новозаповітні дисципліни. Чому Новий Заповіт? По-перше, він про Ісуса, якого я люблю. А по-друге, він мені ближчий світоглядно. Починалося моє викладання з грецької мови. Вже давно виношував таку мрію – викладати в семінарії, але тільки Господь, я вважаю, перетворив бажання на можливість. Спеціально у викладачі не набивався. Просто мені запропонували в побутовій розмові: «Ти міг би викладати студентам давньогрецьку?» І я згодився, тому що на бакалаврській програмі у мене цей предмет був одним з найулюбленіших. Сподіваюся, ті студенти, які були в мене першими на цьому курсі, згадують із вдячністю і розумінням мої спроби розтлумачити їм граматику з підручника. Я не тільки вчив, а і вчився – кажуть, коли викладаєш, і сам краще запам'ятовуєш. Декілька років практики надали впевненості і досвіду: розумієш, що в одній групі богословів може опинитись більше людей з філологічним хистом, які зрозуміють тебе з півслова, а в іншій, наприклад, переважно математики або «технарі», для яких «підмет», «присудок», або, що гірше того, якийсь «аорист» – категорії абстрактні й невловимі.

І, звичайно, я вважаю, що вивчення мови не зводиться до набору граматичних правил. Для мене, перш за все, це спосіб мислення людей, які говорять нею. Тому такі дисципліни, як «Вступ до

Нового Заповіту» та «Синоптичні Євангелія», які мені також пощастило викладати, стали наступною сходинкою мого духовного і професійного зросту. Авторам Нового Заповіту довелося перекладати і контекстуалізувати теологічні концепції іудаїзму для грекомовної аудиторії. І це серйозний інтелектуальний виклик – навчитися виражати поняття і категорії своєї віри, своїх переконань, свого світогляду, поняттями і категоріями тих, хто тебе слухає. У практичному сенсі для мене це означає, наприклад, виміряти свою ефективність як викладача не вчиткою годин, а тим, чи зміг я прищепити студентам любов до свого предмета, чи зміг я зробити його зрозумілим для них.

Що саме підштовхнуло вас на дослідження історії християнства?

Якщо говорити прямо і конкретно, то співпраця з Віталієм Неробю. Історію я люблю з дитинства, і цю любов мені прищепив тато. Тому читав багато книг, в тому числі і з історії християнства, але це було несистематичне читання, заради інтересу, а не якихось серйозних студій. А ось одна зустріч з Віталієм Неробю змінила все. Ми звершуємо служіння разом і Центральній Конференції. У 2011 році він був пастором громади в Ніжині (Чернігівська область), а я у Ямполі (Сумська область). Обидва населених пункти знаходяться на одній лінії залізниці. Одного дня, повертаючись з Києва, ми, не змовляючись заздалегідь, купили квитки на сусідні місця у регіональній електричці. Віталій почав ділитися своїми напрацюваннями, показувати ті теми, які він хотів би висвітлювати у програмі «Дорогами християнства», що на той час уже почала зніматися. Розмова з ним впорядкувала ті знання, які існували в моїй голові у вигляді набору фактів. Я з радістю погодився допомагати у програмі в якості експерта. Згодом став писати сценарії. Безмежно вдячний Господу за декілька років, проведені у дослідженнях, і команду, з якою ми робили цей проект (ідейний натхненник Віталій Нероба, адміністратори Станіслава Сурова та Катерина Солодка, ведучий Віталій Кривой). Щоб писати сценарії і готуватися до програм, доводилось читати і осмислювати масу джерел і монографій, тому

без перебільшення сказати, це стало моєю історичною самоосвітою. А коли почав вчитись на магістратурі з теології, то вже зміг використати набуті знання для написання робіт і наукових статей.

Чи бачите ви актуальність у даній сфері? Якщо так, то чому?

Знання історії допомагає нам зрозуміти, за якими законами розвивається людське суспільство. Однією з перших прочитаних мною після навернення в адвентизм книг стала «Велика боротьба» Еллен Уайт, в якій авторка висвітлює християнську історію в глобальному контексті боротьби Добра і Зла. Мене ще тоді вразило це просте і переконливе пояснення духовних процесів, що керують ходом історії. Подібне відчуття було в мене після тієї пам'ятної розмови з Віталієм Неробою в електричці. Здавалося, ще зі шкільної лави історія християнства в Україні мені добре відома: Київську Русь хрестив князь Володимир у 988 році, після чого православ'я стало домінуючою релігією місцевого населення. Але ніхто у школі мені не розповідав про особливості кельтського і готського християнства, про мандрівних «калік перехожих», що розповсюджували у народі богомільські перекази, про несторіанців в Хазарському каганаті та Золотій Орді... Ідеалізована картинка почала руйнуватись, я зрозумів, що картина розвитку християнства на наших землях значно складніша та привабливіша. «Білі плями» витіснених ортодоксією традицій християнства варто досліджувати, тому що виявляється, що наші предки знали і про Велику Боротьбу, і про дотримання суботи, і про правильний спосіб хрещення, і про важливість читання Святого Письма. Це ті біблійні принципи, які пізніше перевідкрив протестантизм. Актуальність досліджень особливостей слов'янського християнства не підлягає сумніву, оскільки нині цим займається не так багато ентузіастів.

Чи плануєте ви подальший розвиток у сфері викладання та здобуття вищих наукових ступенів?

Так, шукаю можливостей розвивати ті здібності, які Господь дарував мені. Я молюсь, щоб Господь використовував мене, а Він

ці можливості поступово відкриває. Відділ освіти Євро-Азіатського дивізіону запросив мене на навчання на докторську програму з теології у Adventist International Institute of Advanced Studies, що знаходиться на Філіппінах. Вірю, що це буде прекрасним досвідом інтелектуального збагачення і духовного зросту, а також сподіваюсь отримати там необхідні практичні навички для звершення подальшого служіння у сфері адвентистської освіти.

На чому ви плануєте сконцентрувати вашу подальшу дослідницьку діяльність?

На даний момент життя інтерес до візантиністики і славістики є домінуючим у моїх наукових інтересах. Планую писати монографії з історії християнства у країнах Центральної та Східної Європи, показуючи багатовекторність та взаємовплив традицій. При цьому конкретно мені цікавий період з раннього середньовіччя десь до XV століття – козаками, шляхтою, братствами вже займається Віталій Нероба і чимало написав про те. А історія раніших часів ще чекає своїх дослідників.

Чи плануєте ви після докторської програми продовжувати свою діяльність в Україні?

Звичайно, мені хотілося б повернутися в Україну – і займатися дослідженнями, і викладати тут. Захищати дисертацію на тему історії слов'янського християнства можна в будь-якому куточкові світу, Інтернет дає широкі можливості доступу до писемних джерел, але що стосується археологічних артефактів або етнографічних спостережень – краще робити це безпосередньо на місці, в контексті тієї культури, яку вивчаєш. Мені також хотілося б зробити свій вклад в освітній та науковий процеси в українському адвентизмі, вивести нашу теологічну семінарію на рівень міжінститутських наукових конференцій, долучитись до підготовки серйозних академічних видань з теології та історії християнства. Адвентизм має потужний богословський фундамент, і ми повинні представити його гідно для людей науки.

Що є запорукою вашого успіху? Поділіться секретом який допоможе зростати молодим дослідникам?

Стосовно викладацької і дослідницької діяльності керуюся в житті афоризмом, який приписують Григорію Савичу Сковороді: «Господь у Своїй нескінченній милості зробив усе необхідне простим, а усе складне непотрібним». Не бійтеся поринати з головою в незнайомі наукові теми, не бійтеся складної термінології і чудернацьких концепцій у книжках. Кожного разу, читаючи ту чи іншу книгу, ви «перекладаєте» її на свою внутрішню мову, берете з неї те, що збагачує ваш життєвий досвід. Те, що ви не зрозумієте, ваш розум просто відсіє. І, якщо ви вважаєте набуте знання дійсно важливим, для закріплення у власній пам'яті знайдіть спосіб передати своє особисте відкриття іншим – складіть презентацію і проведіть семінар у громаді, напишіть наукову статтю, зробіть доповідь перед одногрупниками. Своїми словами, як ви розумієте. Не заплутуйте людей, вчіться висловлюватись як усно, так і письмово так, щоб ваші ідеї були доступними для інших.

Що б ви могли порадити студентам теологічних факультетів як богословам і майбутнім служителям?

Пастор – це та людина, яка постійно розвивається інтелектуально. Служіння пастора вимагає широкого спектру навичок, і якщо ви не будете широко ерудовані, ви станете нецікаві. Не закидайте теологічних штудій під пресом адміністративних обов'язків. Ретельно готуйтеся до кожної проповіді, не лінуйтеся проглядати коментарі, знайомитися з різними точками зору. Записуйте свої проповіді у вигляді статей, надсилайте їх до адвентистських періодичних видань – ваші дослідження можуть стати в нагоді для інших. Розвивайте усне і писемне мовлення. Не вдовольняйтесь поверховим поглядом на речі та ідеї, завжди копайте глибоко, зіставляйте, аналізуйте! І Господь буде готовий використати вас для особливої роботи на Своїй ниві!

Запитання – Назар Яровий